

Grondwettelijk Hof

PERSBERICHT OVER ARREST 7/2020

Het verstrengde systeem van de plaatsvervangende rechters is grondwettig

De wet van 23 maart 2019 voert strengere regels in voor de werving van de plaatsvervangende rechters en hun functioneren, naar aanleiding van aanbevelingen van de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO) van de Raad van Europa en de Hoge Raad voor de Justitie. De verzoekende partijen voeren aan dat die wet niet ver genoeg gaat.

Het Grondwettelijk Hof stelt dat de cumulatie van het ambt als plaatsvervangend magistraat en het beroep van een advocaat omringd is met voldoende procedurele waarborgen die elke gerechtvaardigde vrees van partijdigheid uitsluiten. Voorts zijn de benoemingsvoorwaarden voor plaatsvervangende magistraten voldoende streng om een rechtspraak van gelijke kwaliteit te waarborgen. Het Hof is bijgevolg van oordeel dat het nieuwe systeem van de plaatsvervangende rechters grondwettig is.

1. Context van de zaak

Het Grondwettelijk Hof spreekt zich in dit arrest uit over de **grondwettigheid van de aanpassingen aan het systeem van de plaatsvervangende rechters bij de wet van 23 maart 2019** tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op een betere werking van de rechterlijke orde en van de Hoge Raad voor de Justitie. Plaatsvervangende rechters zijn doorgaans advocaten of notarissen die beroepsrechters tijdelijk vervangen als ze afwezig of ziek zijn.

De wet van 23 maart 2019 is aangenomen naar aanleiding van de **aanbevelingen van de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO) van de Raad van Europa** en is in ruime mate gebaseerd op **voorstellen van de Hoge Raad voor de Justitie**. Ze voert strengere eisen in voor de werving van de plaatsvervangende rechters en hun functioneren. Ten eerste is het niet meer mogelijk om magistraten van het openbaar ministerie te vervangen. Ten tweede moeten plaatsvervangende rechters slagen voor een aanwervingsproef en een verplichte opleiding over deontologie volgen. Ten derde is het niet toegelaten om op dezelfde terechtzitting te zetelen als plaatsvervangend rechter én als advocaat. De wetgever benadrukt dat het systeem van plaatsvervangende rechters onontbeerlijk is voor de goede werking van justitie en beoogt met deze maatregelen het vertrouwen van het publiek in die instelling te versterken.

Twee advocaten vorderen de vernietiging van de bepalingen in de wet van 23 maart 2019 die het systeem van de plaatsvervangende rechters verstrengen. Zij zijn van oordeel dat de **bijkomende waarborgen niet voldoende zijn**. Het feit dat een advocaat als plaatsvervangend rechter kan zetelen, is volgens hen niet verzoenbaar met de rechterlijke onafhankelijkheid en onpartijdigheid. Voorts voeren zij aan dat plaatsvervangende rechters

niet blijk geven van dezelfde bekwaamheid en geschiktheid, aangezien zij vrijgesteld zijn van het beroepsbekwaamheidsexamen dat beroepsmagistraten moeten afleggen. Tot slot betwisten zij de vrijstelling voor reeds benoemde plaatsvervangende rechters van de nieuwe aanwervingsproef.

2. Beoordeling door het Grondwettelijk Hof

2.1. De onafhankelijkheid en onpartijdigheid van plaatsvervangende rechters (B.10-B.13)

Het Grondwettelijk Hof stelt dat een **cumulatie van een rechterlijk ambt met het beroep van advocaat zo veel mogelijk moet worden voorkomen**, zelfs als dit occasioneel is. Het is immers niet denkbeeldig dat de aanwezigheid van advocaten in rechterlijke organen zou kunnen leiden tot een functieverwarring tussen rechter en advocaat en tot belangenverstrengeling. Dit zou twijfels kunnen oproepen over de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van rechtscolleges, ook al wordt dit risico aanzienlijk getemperd door het toezicht van het Hof van Cassatie op de rechtspraak. Bovendien moet worden vermeden dat advocaten in het ene dossier elkaars tegenstrever zijn en in het andere elkaar ontmoeten als advocaat en rechter.

In twee voorgaande arresten heeft het Hof al geoordeeld dat een **occasionele cumulatie** van een rechterlijk ambt en het beroep van een advocaat **verantwoord kan zijn**, op voorwaarde dat die cumulatie omringd is met **voldoende procedurele waarborgen die elke gerechtvaardigde vrees van partijdigheid uitsluiten**. Daarenboven beoogt de cumulatie de **behoorlijke rechtsbedeling te waarborgen** (zie de arresten nrs. [146/2012](#) en [53/2017](#)).

De bestreden bepalingen voeren **bijkomende procedurele waarborgen** in, rekening houdend met de aanbevelingen van de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO) van de Raad van Europa en de Hoge Raad voor de Justitie.

Om als plaatsvervangende rechter benoemd te worden, moeten juristen voortaan niet alleen voldoen aan bepaalde benoemingsvoorwaarden, maar ook slagen voor een **aanwervingsproef** georganiseerd door de Hoge Raad van Justitie. Voorts moeten zij net als beroepsmagistraten binnen de twee jaar na hun benoeming een **theoretische en praktische opleiding volgen**, die een **opleiding deontologie** bevat.

Het Gerechtelijk Wetboek voorziet nu ook uitdrukkelijk dat plaatsvervangende rechters **geen permanente functie** hebben. Dit verhindert dat een plaatsvervangend magistraat een beroepsmagistraat op onbeperkte wijze vervangt. Voorts is expliciet het **verbod** opgenomen om op **dezelfde terechtzitting als plaatsvervangend rechter te zetelen én als advocaat op te treden**.

Het Hof is dan ook van oordeel dat het **nieuwe verstrengde systeem van plaatsvervangende rechters niet strijdig is met het recht op een onafhankelijke en onpartijdige rechter**.

2.2. De vereiste beroepsbekwaamheid van plaatsvervangende rechters (B.14-B.17)

Het Hof heeft al meermaals geoordeeld dat het **verschil in functie** van een plaatsvervangende magistraat en een beroepsmagistraat verantwoordt dat plaatsvervangende magistraten **niet aan dezelfde benoemingsvereisten moeten voldoen** als beroepsmagistraten (zie de arresten nrs. [29/99](#) en [146/2012](#)). De wetgever dient er wel over te waken dat de **benoemingsvereisten voor plaatsvervangende magistraten niet**

dermate minder streng zijn dat zij aanleiding zouden geven tot rechtspraak van ongelijke kwaliteit.

Het Hof is van oordeel dat **het huidige systeem voldoende strenge benoemingsvereisten stelt voor plaatsvervangende magistraten**. Bovendien voert de wetgever zelfs een bijkomende benoemingsvoorwaarde in. Voortaan moeten plaatsvervangende magistraten ook slagen voor een examen georganiseerd door de Hoge Raad voor de Justitie en een theoretische en praktische opleiding volgen.

Ook is het redelijk verantwoord dat de wetgever plaatsvervangende rechters vrijstelt van het beroepsbekwaamheidsexamen om beroepsmagistraat te worden, als zij blijken van de nodige beroepservaring (minstens vijf jaar als plaatsvervangend magistraat en minstens vijftien jaar als advocaat). Zij zijn immers reeds geslaagd voor het aanwervingsexamen voor plaatsvervangende magistraten. Evenzeer moeten zij slagen voor een mondeling evaluatie-examen.

Tot slot mocht de wetgever bepalen dat reeds benoemde plaatsvervangende rechters zijn vrijgesteld van het nieuwe aanwervingsexamen. Het Hof verwijst naar de arresten nrs. [29/99](#) en [146/2012](#) waarin het Hof heeft geoordeeld dat de benoemingsvoorwaarden voor plaatsvervangende rechters voldoende streng zijn om een rechtspraak van gelijke kwaliteit te waarborgen.

Het Grondwettelijk Hof is een rechtcollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Deze persnota, opgesteld door de griffie en de referendarissen die met de persrelaties zijn belast, bindt het Grondwettelijk Hof niet. Uit de aard zelf van de samenvatting, bevat zij niet de in het arrest noodzakelijk opgebouwde redeneringen noch de specifieke nuanceringen van het arrest.

Het arrest nr. 7/2020 is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof, www.grondwettelijk-hof.be (<https://www.const-court.be/public/n/2020/2020-007n.pdf>).

Contactpersonen voor de pers

Sarah Lambrecht | sarah.lambrecht@grondwettelijk-hof.be | 02/500.12.83

Frank Meersschaut | frank.meersschaut@grondwettelijk-hof.be | 0475/325.218

Volg ons via Twitter [@ConstCourtBE](https://twitter.com/ConstCourtBE)